

Bijlage

Tekst voor Yentl

Naam: _ _ _ _ _

Datum: _ _ _ _ _

Opdracht:

Lees de tekst. Onderstreep wat je belangrijk vindt.

De Tweede Wereldoorlog

Nederland bezet en bevrijd

In 1933 werd Adolf Hitler de baas in Duitsland. Hij wilde van Duitsland het machtigste land van Europa maken. In 1939 en 1940 viel het Duitse leger meerdere landen in Europa aan, zoals Polen, België, Denemarken en Nederland. Vijf jaar lang was Nederland bezet. Ruim 100.000 Nederlandse Joden werden vermoord in concentratiekampen.

Adolf Hitler

In 1933 kwam in Duitsland Adolf Hitler aan de macht. Hij was de leider van de NSDAP, een politieke partij. Mensen die bij deze partij hoorden, werden nazi's genoemd. Hitler wilde van Duitsland het machtigste land van Europa maken. In 1938 veroverde hij Oostenrijk en Tsjechoslowakije. Toen hij in 1939 Polen aanviel, verklaarden Engeland en Frankrijk de oorlog aan Duitsland. Zo begon de Tweede Wereldoorlog.

Begin van de oorlog in Nederland

Op 10 mei 1940 vielen Duitse soldaten Nederland binnen. Het Nederlandse leger was veel te zwak om de Duitse aanval tegen te houden. Nadat het Duitse leger het centrum van Rotterdam had plat gebombardeerd, gaf Nederland zich over. De regering en de koningin waren toen al naar Engeland gevlucht.

Steeds meer Joden werden meegenomen

Eerst leek de bezetting nog mee te vallen. Maar al snel werd duidelijk hoe het was om niet vrij te zijn. Nederlandse mannen moesten in Duitse fabrieken gaan werken. De nazi's haatten de Joden en mensen die 'anders' waren. Ze werden opgesloten in kampen. Meer dan 100.000 Joodse mannen, vrouwen en kinderen werden per trein vanuit Nederland naar concentratiekampen gebracht. In de kampen moesten ze hard werken en kregen weinig te eten. Er zijn in totaal zes miljoen Joden en honderdduizenden Sinti en Roma, gehandicapten, homoseksuelen en Jehova's getuigen vermoord.

Bijlage

Tekst voor Yentl

Voor- en tegenstanders

De Duitse bezetters werden geholpen door leden van de Nederlandse NSB. De ideeën van de NSB leken erg op die van Hitler.

Aan de andere kant stond 'het verzet'. Dat waren de mensen die (in het geheim) tegen de Duitse bezetters vochten. Vooral tegen het einde van de oorlog gingen steeds meer mensen bij het verzet. Maar het grootste deel van de Nederlanders was niet actief bij de oorlog betrokken.

Hongerwinter en bevrijding

In de herfst van 1944 werd het zuiden van Nederland bevrijd door geallieerde legers. De rest van Nederland was nog niet bevrijd. De grote steden in het westen beleefden in 1944 een verschrikkelijke 'hongerwinter'. Er was bijna geen eten meer. Mensen aten bijvoorbeeld tulpenbollen om in leven te blijven. Meer dan 20.000 mensen stierven van honger.

Op 5 mei 1945 gaf het Duitse leger zich over en was heel Nederland bevrijd. Nog steeds viert Nederland op die dag de vrijheid. En op 4 mei herdenkt Nederland alle oorlogsslachtoffers.

Bijlage

Tekst voor Yasmine

Naam: _ _ _ _ _

Datum: _ _ _ _ _

Opdracht:

Lees de tekst. Onderstreep wat je belangrijk vindt.

De gastarbeiders

Als het goed gaat met een land, is er veel werk. Begin jaren zestig was dat het geval in Nederland. Er waren veel arbeiders nodig. Hoe kwam je daaraan? Nederland ging mensen uit andere landen halen. Ze werden 'gastarbeiders' genoemd. Ze waren hier te gast, het was de bedoeling dat ze niet lang zouden blijven.

Arbeiders nodig

In de eerste jaren na de Tweede Wereldoorlog emigreerden veel Nederlanders, omdat er te weinig werk was. Vijftien jaar later, aan het begin van de jaren zestig, ging het steeds beter met Nederland. Arbeiders waren weer hard nodig. Grote bedrijven zoals Philips en Hoogovens gingen zelf op zoek naar tijdelijke arbeiders. Ze waren te gast als tijdelijke arbeidskrachten en daarom heetten ze 'gastarbeiders'.

Er kwamen mensen uit Spanje, Italië, Griekenland en Joegoslavië. Daarna kwamen ook mensen uit Turkije en Marokko. De meesten gingen werken in de industrie. Het was zwaar werk, ze maakten veel uren en leefden in eenvoudige omstandigheden.

De gasten blijven

In het begin werden de gastarbeiders met open armen ontvangen. Maar na een tijd kregen ze steeds vaker het gevoel niet welkom te zijn. Omdat ze maar tijdelijk zouden blijven, kregen ze geen inburgeringslessen om de Nederlandse taal en gewoontes te leren.

Maar zo tijdelijk was het niet. De bedrijven waar ze werkten, bleven alsmaar werk aanbieden. Vanaf 1974 mochten gastarbeiders hun gezin over laten komen uit het land waar ze vandaan kwamen. Dat deden veel gastarbeiders. Hun kinderen konden hier naar school en kregen meer kansen. Zo werden veel gastarbeiders vaste inwoners van Nederland. Kinderen en kleinkinderen van gastarbeiders zijn hier geboren en dus Nederlanders.

Bijlage

Tekst voor Sienna

Naam: _ _ _ _ _

Datum: _ _ _ _ _

Opdracht:

Lees de tekst. Onderstreep wat je belangrijk vindt.

De Romeinse Limes

Op de grens van de Romeinse wereld

De rivier de Rijn, die dwars door Nederland loopt, vormde tweeduizend jaar geleden de grens van het Romeinse Rijk. In het Latijn is het woord voor grens 'limes'. Aan de andere kant van de grens woonden de Germanen. De Romeinen en de Germanen dreven handel met elkaar, maar vochten ook.

Germanen

Toen het Romeinse leger rond 50 voor Christus naar Nederland kwam, woonden hier Germaanse stammen. Dit waren eenvoudige boeren die in groepen bij elkaar leefden. De Romeinse soldaten zullen wel indruk hebben gemaakt op de Germanen, met hun rokken, schilden, zwaarden en glimmende helmen. Ze spraken Latijn en noemden de grens van hun rijk 'limes'.

Handelen en vechten

De Germanen en de Romeinen raakten aan elkaar gewend. Ze dreven handel met elkaar en de Germanen namen gewoontes en gebruiken van de Romeinen over. De Romeinen brachten fruit mee, zoals druiven en perziken en nieuwe dieren, zoals kippen en poezen. Ook leerden de Germanen van alles van de Romeinen, bijvoorbeeld glasblazen en lezen en schrijven. Maar de Germanen behielden ook hun eigen gewoontes.

Beschermen

De Romeinen bouwden overal langs de rivier legerkampen. Dat deden ze om zichzelf te beschermen tegen de Germanen, want ze vochten ook af en toe tegen elkaar.

In de buurt van Nijmegen was een groot legerkamp. Daar woonden meer dan 10.000 soldaten. De Romeinse soldaten bewaakten hun grens goed. Maar vanaf het jaar 300 lukte het de Germanen steeds vaker om de grens over te steken. Ze vochten lang tegen de Romeinen. Uiteindelijk trokken de Romeinen zich terug.

Bijlage

Tekst voor Sienna

Sporen

Een aantal Nederlandse steden is in de Romeinse tijd ontstaan, zoals Nijmegen en Utrecht. In het Latijn heet Nijmegen 'Noviomagus' (dat betekent 'nieuwe markt'). Regelmatig graven archeologen nog voorwerpen op langs de Romeinse limes. In Utrecht bijvoorbeeld werden bij de bouw van een nieuwe woonwijk een Romeinse wachttoren en twee schepen gevonden. Ze zijn te zien in het museum in Leidsche Rijn.

Bijlage

Tekst voor Kamiel

Naam: _ _ _ _ _

Datum: _ _ _ _ _

Opdracht:

Lees de tekst. Onderstreep wat je belangrijk vindt.

De Eerste Wereldoorlog

Neutraal in oorlogstijd

Van 1914 tot 1918 was er een grote oorlog in de wereld. Het was de eerste keer dat er veel landen uit de hele wereld meevochten. Daarom noemen we die oorlog de Eerste Wereldoorlog. Nederland vocht niet mee, maar de mensen merkten wel wat van de oorlog. Er kwamen vluchtelingen het land in, er was te weinig eten en veel mensen verloren hun baan.

De wereldoorlog

Tijdens de Eerste Wereldoorlog was er ruzie tussen twee partijen. Aan de ene kant had je de geallieerden: Engeland, Frankrijk en Rusland. Aan de andere kant stonden de centralen: Duitsland, Oostenrijk-Hongarije en Turkije.

Veel van deze landen hadden in die tijd kolonies, verre landen die ze veroverd hadden. Vanuit de hele wereld kwamen dus soldaten mee vechten. Er werd niet alleen in Europa gevochten, maar ook op andere plekken in de wereld. Daarom was het een wereldoorlog.

Loopgraven

In Frankrijk en België werd zwaar gevochten. De soldaten stonden tegenover elkaar in kilometerslange loopgraven. Daardoor werden ze maar een klein beetje beschermd. Ze liepen groot gevaar als ze moesten aanvallen. Als ze uit hun loopgraven kwamen, werden ze door de vijand opgewacht met machinegeweren. Honderdduizenden soldaten werden gedood in deze loopgravenoorlog.

Miljoenen slachtoffers

In 1917 kozen de Verenigde Staten de kant van de geallieerden. Dat hielp. In november 1918 moesten de centralen zich overgeven. De oorlog kostte tien miljoen soldaten en ruim tien miljoen burgers het leven. Aan het einde van de oorlog overleden nog eens 50 miljoen mensen door de Spaanse griep.

Bijlage

Tekst voor Kamiel

Belgische vluchtelingen

Meteen toen de oorlog begon, besloot Nederland neutraal te blijven. Dat betekent dat Nederland geen partij wilde kiezen en niet wilde meedoen aan de oorlog. België wilde ook neutraal blijven, maar de Duitsers vielen toch het land binnen, op weg naar Frankrijk. Meer dan een miljoen Belgen vluchtten naar Nederland en werden hier opgevangen.

Honger

Door de oorlog was zakendoen met andere landen erg moeilijk. Steeds meer Nederlanders raakten hun baan kwijt. Er was te weinig eten. De honger werd zo erg dat huisvrouwen in 1917 en 1918 de voedselvoorraden in Amsterdam en Rotterdam plunderden.

Na de oorlog

Na de oorlog veranderde er veel in onze buurlanden. Zo was er in Duitsland een opstand tegen de keizer en werd het land een republiek. Ook in Nederland was het onrustig, dus beloofde de regering de bevolking een paar dingen. Nederlanders hoefden voortaan maximaal acht uur per dag te werken en er kwam algemeen kiesrecht.

Bijlage

Tekst voor Bart

Naam: _ _ _ _ _

Datum: _ _ _ _ _

Opdracht:

Lees de tekst. Onderstreep wat je belangrijk vindt.

Wat zochten al die Nederlanders in Canada en Australië?

In de jaren na de Tweede Wereldoorlog zocht een grote stroom Nederlandse emigranten hun geluk overzee. In Australië, Canada of Nieuw-Zeeland. Waarom wilden al deze mensen zo graag weg? Wat zochten ze in het nieuwe land? En vonden ze het ook?

De bevrijding in mei 1945 was een feest. Alsof door heel Nederland carnaval gevierd werd, met overal dansende, lachende mensen, dicht tegen elkaar aangeperst op straat. Maar de feeststemming duurde niet lang.

Bang voor overbevolking

Mensen waren bang voor overbevolking. Nederland was immers maar een klein stukje land. Konden we wel zoveel monden voeden. Ook was er veel angst voor een Derde Wereldoorlog. Er was grote spanning tussen de Sovjet-Unie en 'het Westen'. En beide kanten hadden kernwapens.

Ook was de werkloosheid nog steeds groot. Veel Nederlanders wilden weg.

De boeren wilden naar Canada

En dan het liefst ver weg. Naar Australië: verder van Europa kon bijna niet, dus daar zou de oorlog vast niet komen. Of naar Canada, want daar was oneindig veel land, met een klimaat waar Nederlandse boeren wel raad mee wisten. Want boeren hadden veel ruimte nodig. Veel van de naoorlogse emigranten waren jong. Voor hen lonkte waarschijnlijk ook het avontuur.

Afscheid was voorgoed

Dus daar stonden ze dan, te zwaaien naar hun familie die achterbleef. Vanaf de boot die vertrok vanuit Rotterdam en weken onderweg zou zijn. De meeste na-oorlogse emigranten vertrokken naar Canada, Australië en Nieuw-Zeeland, maar ook naar Brazilië, de Verenigde Staten en Argentinië.

Als je in die tijd afscheid nam om je vervolgens aan de andere kant van de wereld te vestigen, was dat vaak voorgoed. Je ging toen niet zomaar elk jaar heen en weer.

Door Ellemiek de Wit, gepubliceerd in Quest op: 09/05/2022

Bijlage

Tekst voor Bjork

Naam: _ _ _ _ _

Datum: _ _ _ _ _

Opdracht:

Lees de tekst. Onderstreep wat je belangrijk vindt.

De middeleeuwse stad

Wat zal het gestonken hebben in de middeleeuwse stad. Varkens en kippen liepen gewoon op straat. Er is geen stromend water, dus ook geen douche en wc. Mensen poepen en plas-sen op de po of buiten in een goot. Dat is het riool. Het riool komt uit in de rivier. Huisvuil wordt op straat of in de rivier gegooid. En in dat rivierwater wassen de mensen zichzelf en hun kleren. Ze gebruiken het ook om eten te koken. Mensen werden daarom snel ziek, en niet erg oud. Soms maar dertig jaar. De middeleeuwen duurde zo'n duizend jaar, van het jaar 500 tot 1500.

Van dorp tot stad

Aan het begin van de middeleeuwen bestaan er nog geen steden. Het land is verdeeld in gebieden waar een graaf, hertog of bisschop de baas is. Boeren werken op het land bij een kasteel, in dienst van de kasteelheer. Kastelen, huizen en boerderijen liggen meestal ver van elkaar af. Winkels zijn er niet. Marskramers gaan bij mensen langs om spullen te verkopen. Zo'n handelaar verkoopt scharen, veters, knopen, pannen en nog veel meer. Omdat er vaak roversbenden door het land trekken, vluchten de mensen naar een kasteel of klooster. In een klooster wonen en werken monniken. Deze mannen bidden veel en denken veel aan God. De dikke muren beschermen de mensen. Veel mensen willen in of bij een klooster wo-nen. Zo ontstaan er dorpjes, en die groeien later uit tot steden.

In de middeleeuwse stad zijn veel arme mensen. Ze wonen in kleine houten huisjes. Vaak is er maar één kamer. Daar woont en slaapt de hele familie. Sommige arme mensen hebben zelfs helemaal geen huis. Ze leven op straat, ze zijn 'straatarm'. Rijke mensen wonen in hui-zen van steen. Zij zijn 'steenrijk'. Ook belangrijke gebouwen zoals de kerk en het stadhuis zijn van steen. De arme mensen in de houten huizen leefden zuinig. Als het donker werd, gingen ze naar bed. Dat spaarde kaarsen uit. Maar soms vergat iemand voor het slapen gaan de kaars uit te blazen. En dan brak er brand uit. Daarom was er een nachtwacht. Hij liep 's nachts door de straten om op te letten.

Bijlage

Tekst voor Bjork

De mensen in de stad heten poorters. Ze wonen binnen de stadspoort. Veel poorters zijn ambachts-lieden. Ze maken met hun handen dingen om te verkopen. Brood, rieten manden en mooie stoffen voor kleding. De ambachts-lieden zijn allemaal lid van een gilde. Dat is een groep mensen die hetzelfde beroep hebben. Ook kinderen werken in de middeleeuwse stad. Soms al als ze zes of zeven jaar zijn. Jongens werken in het bedrijf van hun vader. Of ze leren een ambacht. Ze beginnen als knecht. Meisjes werken in het huishouden bij rijke mensen, of ze helpen thuis. Rond 1200 gaan alleen jongens uit rijke gezinnen naar school. Veel later komen er ook scholen voor kinderen van ambachts-lieden.

Bijlage

Tekst voor Erroll

Naam: _ _ _ _ _

Datum: _ _ _ _ _

Opdracht:

Lees de tekst. Onderstreep wat je belangrijk vindt.

Uittocht na Surinaamse onafhankelijkheid

In 1975 werd Suriname onafhankelijk. Daarvoor waren inwoners van Suriname automatisch Nederlandse staatsburgers, maar na 25 november 1975 moesten ze kiezen tussen de Surinaamse en de Nederlandse nationaliteit. Tienduizenden besloten naar Nederland te vertrekken.

De angst dat ze na het uitroepen van de onafhankelijkheid niet meer naar Nederland konden verhuizen, maakte dat veel Surinamers snel hun bezittingen bij elkaar pakten, hun huis of grond verkochten en met hun volledige gezin in het vliegtuig naar Schiphol stapten. Alleen al in 1975 vertrokken 40.000 mensen.

Extra vluchten

De vluchten vanuit Suriname naar Schiphol zaten vol. Er moesten zelfs extra vluchten worden geregeld. Met zoveel mogelijk bezittingen bijeengepakt in dozen en koffers stroomden de migranten de aankomsthal in, waar ze vaak werden verwelkomd door familieleden en kennissen die al eerder naar Nederland waren vertrokken.

Voor hen was de keuze helder geweest: in Suriname heerste grote werkeloosheid en er was spanning tussen de verschillende bevolkingsgroepen. In het welvarender Nederland hoopten zij een beter en veiliger bestaan op kunnen bouwen. Maar de migranten werden niet bepaald warm onthaald. De grote stroom migranten zorgde voor paniek in Nederland.

Bijlmer

De 'nieuwe Nederlanders' kregen te maken met racisme en discriminatie. Zo werd het etnische minderheden ronduit verboden zich in bepaalde wijken te vestigen. Vanwege het grote woningtekort werden ze ondergebracht in pensions. Ze leefden daar dicht op elkaar gepakt en onder slechte omstandigheden. Velen trokken uiteindelijk naar de Amsterdamse Bijlmer, waar veel huizen leeg stonden.

De stroom migranten werd in de jaren daarna alleen maar groter. Rond 1980 woonden ruim 150 duizend Surinamers in Nederland.

Bijlage

Tekst voor Hanne

Naam: _ _ _ _ _

Datum: _ _ _ _ _

Opdracht:

Lees de tekst. Onderstreep wat je belangrijk vindt.

Duitse dienstbodes in de crisisjaren

Tussen 1920 en 1940 kwamen er bijna 200.000 buitenlandse vrouwen naar Nederland om hier als dienstbode te werken. De grote meerderheid kwam uit Duitsland, een klein deel uit Oostenrijk, Tsjecho-Slowakije en Joegoslavië. De Randstad trok de meeste dienstbodes aan. In steden als Amsterdam, Den Haag, Haarlem en Hilversum woonden grote aantallen Duitse dienstbodes.

Werk

Zij kwamen naar Nederland omdat Duitsland er na 1918 slecht aan toe was en veel mensen werkloos waren. In Nederland was volop werk voor dienstbodes. Dit beroep was bepaald niet populair onder Nederlandse vrouwen. Zij werkten liever in een fabriek of winkel waar ze meer verdienden en meer vrijheid hadden. Buitenlandse dienstbodes werden daarom met open armen ontvangen. Tienduizenden van hen zijn met Nederlandse mannen getrouwd waardoor ze automatisch de Nederlandse nationaliteit kregen en een Nederlandse achternaam.

Duitse dienstbodes kwamen met de trein naar Nederland. Vanwege het grote tekort aan dienstbodes konden zij makkelijk werk vinden. Zij kwamen vaak op goed geluk naar Nederland en zochten hier werk.

Het werk van een Duitse dienstbode was heel verschillend en hing af van de familie voor wie zij werkte. In het ene gezin moest zij vooral schoonmaken. In een ander was ze kok of deed ze de bediening.

Positief

De Nederlandse bevolking had een positief beeld van Duitse dienstbodes. Zij zouden vlijtig, beleefd en beschaafd zijn. Men prees hun Tüchtigheid en hun snelle aanpassing. Nederlandse dienstbodes zouden veel minder goed presteren. Duitse vrouwen waren ook nog eens goedkopere arbeidskrachten.

Bijlage

Tekst voor Hanne

Economische crisis en terugkeer

De meeste Duitse dienstbodes wilden een paar jaar in Nederland werken en daarna met het gespaarde geld naar Duitsland teruggaan. Daar kwam het niet altijd van. Een aantal trouwde met een Nederlandse man en bleef.

In de jaren dertig was de economische crisis ook in Nederland goed voelbaar. Heel veel mensen werden werkloos. In Duitsland ging het juist weer wat beter door de oorlogsindustrie.

Duitse burgers in het buitenland werden bovendien opgeroepen om terug te keren naar de Heimat. Een deel van de Duitse dienstboden deed dat. Een deel was al eerder teruggekeerd, anderen bleven in Nederland.

Bijlage

Tekst voor Imre

Naam: _ _ _ _ _

Datum: _ _ _ _ _

Opdracht:

Lees de tekst. Onderstreep wat je belangrijk vindt.

Hunebedden

Jagers en boeren

Hunebedden zijn gemaakt van op elkaar gestapelde stenen. Deze stenen zijn heel groot en zwaar. In de provincies Drenthe en Groningen staan meer dan vijftig van die hunebedden. Ze zijn gebouwd door boeren die hier heel lang geleden

Van rondreizend jager tot boer

De eerste boeren leefden hier in de prehistorie, vanaf 7000 jaar geleden. Ze ontdekten hoe je zelf op één plek planten kunt laten groeien, zoals tarwe en rogge voor brood. Niet langer hoefden ze rond te reizen op zoek naar eten. Om voor hun planten en dieren te kunnen zorgen, kozen ze een vaste plek om te wonen: in kleine dorpjes waar ze eenvoudige boerderijen bouwen van hout en leem. Ze gebruikten gereedschap, bijvoorbeeld bijlen van vuursteen. Ze maakten ook potten van klei om hun voorraad in te bewaren.

De hunebedbouwers

Ongeveer 5000 jaar geleden (3000 jaar voor het begin van onze jaartelling) woonden er in Noord-Nederland een groep boeren die bijzondere begraafplaatsen bouwden om overleden mensen in te begraven: hunebedden. Een hunebed bestaat uit op elkaar gestapelde keien. Nu kun je er onderdoor kruipen. Maar vroeger lag er onder de stenen een grafkelder.

De bouw van een hunebed

De hunebedden zijn op elkaar gestapelde, reusachtige stenen. Die stenen zijn hier waarschijnlijk zo'n 150.000 jaar geleden terechtgekomen als de resten van een ijstijd. De grootste stenen wegen 20.000 kilo. Dat is net zo zwaar als vijf olifanten! Toch wisten de mensen zulke zware stenen op te tillen. De mensen versleepten de stenen met behulp van touwen, ossen en hun eigen spierkracht. Als alle stenen op hun plek stonden, groeven ze een kuil onder het hunebed. In deze kuil legden ze hun doden. De stenen bedekten ze met een laag grond. Het hunebed zag eruit als een heuvel in het land.

Bijlage

Tekst voor Imre

Leven na de dood

Een hunebed bouwen was dus erg zwaar werk. Maar toch deden de mensen het. De hunebedden waren heel belangrijk voor hen. Het zijn namelijk hun begraafplaatsen.

Ze legden er ook wapens, potten en gereedschap naast. Deze spullen geven ze aan hun doden mee. Want zij geloven in leven na de dood. Ze dachten waarschijnlijk: de doden kunnen deze spullen vast goed gebruiken.

Archeologen hebben deze voorwerpen gevonden onder de grond, in en rondom de hunebedden. Daardoor weten we meer over het leven van de hunebedbouwers.

Bijlage

Tekst voor Jeanne

Naam: _ _ _ _ _

Datum: _ _ _ _ _

Opdracht:

Lees de tekst. Onderstreep wat je belangrijk vindt.

De Gouden Eeuw

In de Gouden Eeuw ging het goed met Nederland, maar toch waren er ook veel arme mensen. Er waren grote verschillen tussen arm en rijk. Er woonden op dat moment ongeveer 2 miljoen mensen in Nederland.

Nederland was rijk en machtig geworden door de handel. De kunst en de wetenschap bloeiden op. Rijken behoorden tot de hoogste stand. Dit waren vaak burgemeesters, politici en handelaren. De rijken hadden veel geld. In de grote steden kochten ze dan een groot huis dat vaak aan één van de grachten stond in Amsterdam oftewel een grachtenpand. De grachtenpanden waren vaak groot en rijk versierd. Rijken konden vaak specerijen en zout kopen. Deze kwamen helemaal uit Indië met de VOC. Ook hadden ze veel luxe spullen, zoals schilderijen (van bijvoorbeeld Rembrandt), zilverwerk, porselein en boeken. In een huis van een rijk iemand stond vaak een luxe poppenhuis om te laten zien hoe het was ingericht. Vaak was zo'n poppenhuis ingericht met miniatuur zilveren meubeltjes.

Daarnaast waren er de hoge armen, deze stonden onder de rijken. De hoge armen waren de mensen die weinig verdienden. De armen woonden in eenvoudige huizen en hadden weinig spullen. Echter hadden de armen vaak wel een huis en hadden genoeg te eten. Voorbeelden van armen waren boeren, mensen die standaard producten maakten (zoals textiel en hout) en mensen die op schepen werkten. Vaak werkte de man en zorgde de vrouw voor de kinderen.

De derde groep waren de lage armen, deze hadden het vaak slechter dan de hoge armen en ze deden vaak zwaar werk. Arbeiders en huisbedienden vielen hier onder. Arbeiders waren vaak mannen, zij werkten bij bouwprojecten, zoals het uitgraven van een gracht. Huisbedienden waren vaak vrouwen en werkten bij de rijken thuis. Ze zorgden daar voor de huishouding (wassen, schoonmaken en dergelijke). Dan was er nog de laatste groep, de paupers. Paupers waren arme mensen die geen vast werk hadden, rond liepen in oude kleren en niet meer aten dan een oude homp brood. Er waren veel meer arme dan rijke mensen. In veel steden werden armenhuizen opgericht, vaak begonnen vanuit de verschillende kerken. Kinderen waarvan de ouders vroeg stierven (door armoede), kwamen terecht in weeshuizen.

Bijlage

Tekst voor Jeanne

Op het platteland waren de huizen van hout en er was meestal maar 1 kamer in te vinden. Daarin leefden de mensen met de dieren. De rook die van het vuurtje afkwam, dat in de kamer brandde, was erg ongezond. Het water haalden ze uit putten, maar dat was niet altijd erg schoon.

In de Gouden Eeuw was er in Nederland (de Republiek der Nederlanden) veel werk. In andere landen was er veel minder werk. Mensen trokken daarom ook uit gebieden waar weinig of geen werk was naar gebieden waar wel werk was. Vaak was dat de stad.